

TEISĖ Į KOMPENSACIJĄ IR KOMERCINĖ VEIKLA: AR GALIMAS BALANSAS KURIANT DIRBTINĮ INTELEKTĄ?

Justyn Kicel, Jokūbas Jurkevičius

Vilniaus universiteto Teisės fakulteto

IV kurso, civilinės ir verslo teisės šakos studentai

Saulėtekio al. 9, I rūmai, 10222 Vilnius

El. paštas: justyn.kicel@tf.stud.vu.lt; jokubas.jurkevicius@tf.stud.vu.lt

Mokslinio straipsnio mokslinis kuratorius Prof. dr. (HP) Vytautas Mizaras, LL.M.

El. paštas: vytautas.mizaras@tf.vu.lt

Mokslinio straipsnio praktinis kuratorius Vyr. lekt. dr. Paulius Jurčys, LL.M

El. paštas: paulius.jurcys@tf.vu.lt

„Nors technologijos neabejotinai ir toliau keis pasaulį, jos negali paneigti teisinės valstybės principo, negali kelti pavojaus pamatinėms teisingumo, sąžiningumo ir žmogaus orumo vertybėms“; –

Prof. V. Mizaras.

Santrauka. Sparčiai besivystant dirbtinio intelekto technologijoms, vis dažniau iškyla klausimas dėl autorių darbų naudojimo dirbtinio intelekto kūrimo procese teisėtumo. Straipsnyje autoriai siekia rasti pusiausvyrą tarp komercinių dirbtinio intelekto kūrėjų interesų ir autorių teisės į teisingą atlyginimą. Tyrimas apėmė dirbtinio intelekto mokymo proceso teisėtumo vertinimą, atsižvelgiant į įvairių jurisdikcijų teisės normas ir teismų praktiką.

Nustatyta, kad daugelyje valstybių dirbtinio intelekto apmokymas autorių teisių saugomais kūriniiais yra teisėta praktika. Skirtingos šalys taiko nevienodus reglamentavimo modelius – vienos suteikia platesnes galimybes, kitos nustato griežtesnius apribojimus. Tačiau išryškėja disbalansas tarp dirbtinio intelekto kūrėjų siekio laisvai naudoti kūrinius ir autorių teisės į sąžiningą atlyginimą. Straipsnyje siekiama rasti būdą, kaip suderinti šias priešpriešines pozicijas. Remdamiesi koncepcija „what is worth copying is prima facie worth protecting“, autoriai siūlo alternatyvią interpretaciją – „what is worth copying is prima facie worth remunerating“ – ir pabrėžia kompensacinio mechanizmo būtinybę.

Taip pat analizuojami esami ir teoriniai, ateityje galintys būti pritaikyti, mokslininkų siūlomi kompensavimo modeliai. Įvertinus kiekvieną nustatyta, kad turėtų būti priimtas administraciniu požiūriu efektyvus ir finansiškai tvarus mechanizmas. Autoriai pateikia

jų nuomone efektyviausių modelių, paremtą keliais analizuotais bei aptartais modeliais. Vis tik, prieinama išvada, kad labiausiai tikėtina, jog įsitvirtins vienkartinio kompensavimo licencijos pagrindu grindžiamas modelis. Tai lemia Europos Sąjungoje įtvirtinta opt-out galimybė tekstų ir duomenų gavybai bei vadinamasis Briuselio efektas, darantis įtaką dirbtinio intelekto reguliavimo kryptims globaliu mastu.

Pagrindiniai žodžiai: dirbtinis intelektas, dirbtinio intelekto ir autorių teisių sankirta, tekstų ir duomenų gavyba, sąžiningo naudojimo doktrina, teisinga kompensacija, kompensavimo modelis

THE RIGHT TO COMPENSATION AND COMMERCIAL ACTIVITIES: IS A BALANCE POSSIBLE IN THE DEVELOPMENT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE?

Summary. *With the rapid development of artificial intelligence technologies, the question of the legality of using authors' works in the process of creating artificial intelligence is increasingly being raised. In this article, the authors seek to strike a balance between the interests of commercial artificial intelligence developers and the right of authors to fair remuneration. The study assessed the legality of the artificial intelligence training process, taking into account the legal norms and court practices of various jurisdictions.*

It has been established that in most countries, training artificial intelligence using copyrighted works is a legitimate practice. Different countries apply different regulatory models – some provide broader opportunities, while others impose stricter restrictions. However, there is a clear imbalance between the desire of artificial intelligence developers to freely use works and the right of authors to fair remuneration. This article seeks to find a way to reconcile these opposing positions. Based on the concept of “what is worth copying is prima facie worth protecting”, the authors propose an alternative interpretation – “what is worth copying is prima facie worth remunerating” – and emphasise the need for a compensation mechanism.

Existing and theoretical compensation models proposed by scientists that could be applied in the future are also analysed. After evaluating each of them, it was determined that a mechanism that is administratively effective and financially sustainable should be adopted. The authors present what they consider to be the most effective model, based on several analysed and discussed models. However, the conclusion is that the most likely model to prevail is the one based on a one-off compensation license. This is determined by the opt-out option for text and data mining established in the European Union and the so-called Brussels effect, which influences the direction of artificial intelligence regulation on a global scale.

Keywords: artificial intelligence, intersection of artificial intelligence and copyright, text and data mining, fair use doctrine, fair compensation, compensation model

Ivadas

Nors dirbtinio intelekto (toliau – **DI**) technologija nėra visiškai nauja mokslo sritis – jos sąvokos ištakos siekia 1955 m.¹, o koncepcijos aptinkamos dar 1936 m.² – ši tema išlieka viena populiariausių nūdienos tematikų interdisciplininių diskusijų kontekste, kuri pagreitį įgavo po tokių istorinių įvykių kaip Deep Blue (1997), AlexNet (2012), AlphaGo (2016) ir galiausiai ChatGPT (2022). Nepaisant plačių šios technologijos panaudojimo galimybių medicinos, finansų, teisės ir kituose sektoriuose, ji turi savų niuansų. Vien iš juridinės pusės, galima išskirti bent kelis atskiro dėmesio reikalaujančius klausimus: i) atsakomybės už DI sukeltą žalą; ii) duomenų apsaugos³; iii) autorių teisių (pastarąjį sudaro dvi dedamosios: 1) autorių teisių saugomų kūrinių naudojimas apmokant DI; 2) DI išvesties saugojimas autorių teisėmis); iv) tvarumo; v) DI panaudojimo karo veiksmuose ir pan. Jeigu Lietuvos teisės doktrinoje tokie klausimai kaip autorių teisių apsaugos DI išvestims (angl. *output*)⁴ suteikimo ar DI atsakomybės klausimams yra skiriama kažkiek dėmesio, tai, nepaisant to, kad kompensavimo autoriams už jų naudojamus kūrinius apmokant DI klausimas yra kertinis, atliekantis prekursoriaus funkciją ir duodantis pagrindą kitiems klausimams kelti, jam skiriama nepakankamai dėmesio. Šį faktą patvirtina mokslinės literatūros stoka. DI apmokymo stadijai, o konkrečiai DI apmokymui autorių teisių saugomais kūrinių klausimo nagrinėjimui Lietuvoje nėra skirta nei vieno tyrimo. Tiesa, A. Grumulaičio straipsnyje pažymima šio klausimo svarba, pripažįstant, jog būtina šį klausimą nagrinėti plačiau⁵. Paminėtina, jog kompensacinio mechanizmo svarba buvo pastebėta jau 2019 m.⁶. Nepaisant to, koks metodas būtų pasitelktas apmokant DI (GAN, RNN, ML ir pan.), visi DI modeliai, sistemos reikalauja didelio kiekio duomenų, kas rodo dar didesnę būtinybę diskutuoti šia tema.

Temos **aktualumą** patvirtina ir tai, kad generatyvinio DI technologijos yra diegiamos greičiau nei kadaise proveržiu laikyti asmeninis kompiuteris ir internetas⁷. Vi-

¹ McCarthy, J. et al. (1955). *A proposal for the Dartmouth summer research project on artificial intelligence*, p. 1, 10.

² Turing, A. M. (1936). *On Computable Numbers, with an Application to the Entscheidungsproblem*. Proceedings of the London Mathematical Society, 42.

³ Pastarojo aktualumą ypatingai pabrėžė DeepSeek situacija. Prancūzija, Belgija, Italija, Pietų Korėja, JAV, Vokietija, Portugalija ir kitos valstybės jau ėmėsi veiksmų prieš DeepSeek.

⁴ Tiksliau – turiniui, kaip kad jis apibrėžiamas Europos Komisijos (Guidelines on the definition of..., p. 11).

⁵ Grumulaitis, A. (2024). *Ar dirbtinio intelekto sukurtas objektas yra „kūrinys“ ir kam jis priklauso? Teisė*, 132, p. 90.

⁶ Mizaras, V. (2019-03-31). ES autorių teisių bendroje skaitmeninėje rinkoje direktyva: politikų bei lobistų kompromisas, galimai tapsiantis standartiniu eksperimentu visuomenei [interaktyvus]. <https://www.teise.pro/index.php/2019/03/31/v-mizaras-es-autoriu-teisiu-bendroje-skaitmenineje-rinkoje-direktyva-politiku-bei-lobistu-kompromisas-galimai-tapsiantis-standartiniu-eksperimentu-visuomenei/>

⁷ Bick, A. et al. (2024). The Rapid Adoption of Generative AI. NBER Working Paper No. w32966. <https://ssrn.com/abstract=4964384>, p. 20.

suotinau sutariama, kad teisė ir moralė turi koegzistuoti, siekiant užtikrinti socialinę darną. Tačiau šiuolaikinės DI technologijos kontekste pastebima problema: autoriai, kaip kūrinių kūrėjai, dažnai lieka nuošalyje, o teisės ir moralės balansas tarp jų teisių ir DI naudojimo nėra tinkamai užtikrintas. Tai kelia klausimą, ar esama teisinė sistema tinkamai saugo autorių teises naujų technologijų eroje, ir skatina kelti diskusiją dėl būtinybės peržiūrėti teisės aktus. Kadangi teisė nėra tik formalizuotas normų rinkinys – ji turi būti susieta su moralinėmis vertybėmis ir bendruoju visuomenės supratimu apie teisingumą, būtina skirti pakankamai dėmesio balanso tarp naujų technologijų ir autorių teisių paieškai.

Šis darbas yra pirmas ir **originalus** Lietuvos kontekste.

Kadangi autorių teisių saugomi kūriniai yra kertinis akmuo, *sine qua non*, leidžiantis plėtoti DI technologijas, o šiuo metu nėra tinkamo mechanizmo, leidžiančio autoriams gauti atlyginimą už jų kūrinių panaudojimą DI apmokymui, kartu nepažeidžiant balanso tarp DI technologijų plėtros, šio darbo **tikslas** yra pateikti galimus šio klausimo išsprendimo būdus, prisidėti prie šios diskusijos.

Europos Sąjunga yra žinoma dėl į žmogų orientuoto reglamentavimo, o Jungtinės Amerikos Valstijos priešingai – dėl dėmesio sukoncentravimo į inovacijas. Dėl šios priežasties, norint pasiekti užsibrėžtą tikslą, vienas iš išsikeltų **uždavinių** yra išanalizuoti DI apmokymą autorių teisių saugomais kūriniais teisėtumo aspektu Europos Sąjungos ir Jungtinių Amerikos Valstijų kontekste. Kitas, ne ką mažiau svarbus uždavinys – aptarti autorių teisių apsaugą ir galimus kompensacijų modelius autoriams už jų kūrinių panaudojimą DI apmokymui.

Šio darbo **objektas** – dirbtinio intelekto apmokymo procesų, vykstančių naudojant autorių teisių saugomus kūrinius, poveikis autorių turtinėms teisėms. Pagrindiniai nagrinėjami klausimai yra šių procesų teisėtumas ir jų įtaka autorių teisėms. Šie aspektai neanalizuojami per informacinių technologijų mokslo prizmę.

Šiame straipsnyje taikomas sisteminis **metodas**, siekiant visapusiškai ir objektyviai įvertinti bei apibendrinti esamą literatūrą, įskaitant mokslinius šaltinius, teisės aktus ir institucijų pozicijas, susijusias su DI įtaka autorių turtinėms teisėms, ypač išimtinai kūrinio atgaminimo teisei. Taip pat pasitelktas lyginamasis metodas, vertinant atskirų valstybių teisės reguliavimą ir teismų praktiką, bei teleologinis metodas, analizuojant ES regulatoriaus ketinimus tekstų ir duomenų gavybos srityje, kurie atsispindi direktyvoje (ES) 2019/790, reglamente (ES) 2024/1689.

Taip pat žr.: Valstybės skaitmeninių sprendimų agentūra (2024). Ženkliai padidėjo įmonių, naudojančių dirbtinio intelekto technologijas, skaičius [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://vssa.lrv.lt/lt/naujienuos/zenkliai-padidejo-imoniu-naudojanciu-dirbtinio-intelektotechnologijas-skaicius/> [žiūrėta 2024 m. sausio 21 d.]; Eurostat (2024). Use of artificial intelligence in enterprises [interaktyvus]. Prieiga per internetą: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Use_of_artificial_intelligence_in_enterprises#Enterprises_using_artificial_intelligence_technologies [žiūrėta 2024 m. sausio 21 d.].

Siekiant užtikrinti **šaltinių** tinkamumą, kokybę ir aktualumą, jie buvo atrenkami remiantis trimis pagrindiniais kriterijais: i) teminis aktualumas – šaltinio tiesioginis ryšys su dirbtinio intelekto ir autorių teisių problematika; ii) chronologija – prioritetas teikiamas naujausiems šaltiniams; iii) pliuralizmas – siekiama įvairiapusiškumo, išvengiant vienpusiškos pozicijos dominavimo. Šaltiniai, neatitinkantys šių kriterijų, buvo laikomi netinkamais ir neįtraukti į analizę. Rašant šį straipsnį, ypatingai svarbūs buvo A. Bick, M. Senftleben, C. Geiger, A. Dermawan moksliniai straipsniai, tarptautiniai, ES ir atskirų valstybių teisės aktai.

1. DIRBTINIO INTELEKTO APMOKYMO AUTORIŲ TEISIŲ SAUGOMAIŠ KŪRINIAIS TEISĖTUMAS

1.1. Išimtinė autoriaus teisė atgaminti kūrinį

Asmuo⁸, sukūręs kūrinį, iš karto tampa to kūrinio autoriumi arba, kitais žodžiais tariant, nuo kūrinio sukūrimo momento atsiranda autorių teisės į tą kūrinį⁹. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas (toliau – **ESTT**) yra išaiškinęs, kad intelektinės veiklos objektui pripažinti esant kūrinium, pastarasis turi tenkinti dvi kumuliatyvias sąlygas, t. y. i) būti originalus; ii) būti išreikštas objektyvia forma¹⁰. Analogiškai reikalavimai keliami ir Jungtinėse Amerikos Valstijose (toliau – **JAV**) (JAV kodekso 17 skyriaus 102 str. (a) d.). Viena pagrindinių turtinių autoriaus teisių – išimtinė autoriaus teisė atgaminti kūrinį bet kokia forma ar būdu – yra įtvirtinta Berno konvencijos 9 str. 1 d. Atgaminimas reiškia kūrinio (viso arba jo dalies) tiesioginį ar netiesioginį, nuolatinį ar laikiną kopijų (kopijos) padarymą bet koku būdu ir bet kokia forma, įskaitant elektroninę¹¹. Toks atgaminimo apibrėžimas yra identiškas tarptautinėse sutartyse bei ES teisės aktuose matomam¹².

Turtinis atgaminimo teisės pobūdis suponuoja autoriaus teisę gauti kompensaciją už kūrinio panaudojimą¹³. Tiek tarptautiniai, tiek ES, tiek nacionaliniai teisės aktai vienu ar kitu mastu nustato autorių teisę į kompensaciją. Iš tarptautinių teisės aktų galima išskirti šiuos: i) Berno konvenciją (11bis 2 d., 2 d., Priedo IV str. 6 d. a) p. i) pp.)

⁸ Terminas „asmuo“, o ne „fizinis asmuo“ pasirinktas sąmoningai, atsižvelgiant į tai, kad kai kuriose jurisdikcijose autoriumi gali būti pripažįstamas ir juridinis asmuo.

⁹ Birštonas, R. et al. (2024). *Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo komentaras*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, p. 91

¹⁰ Cofemel vs. G-Star Raw CV [ESTT], Nr. C-683/17, [2019-09-12], ECLI:EU:C:2019:721.

¹¹ Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas (1999). *Valstybės žinios*, 2003, 28-1125

¹² Birštonas, R. et al. (2024). *Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo komentaras*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, p. 120.

¹³ Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas (1999). *Valstybės žinios*, 2003, 28-1125.

(1886 m.); ii) Tarptautinę Romos konvenciją (12 str.) (1961 m.); iii) Ženevos konvenciją (6 str. (c) p.) (1971 m.); iv) Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos atlikimų ir fonogramų sutartį (4 str. 1 d., 9 str. 2 d., 13 str. 2 d., 15 str. 1-2 d.) (1996 m.); v) Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos autorių teisių sutartį (7 str. 3 d.) (1996 m.); vi) Pasaulio prekybos organizacijos steigimo sutartį (1C priedas) (14 str. 4 d., 31 str. (h) p., 31bis str. 2 d., 37 str. 1 d., 44 str. 2 d., 45 str. 1 d., 48 str. 1 d., 56 str. 1 d., 70 str. 2 d.) (1994 m.).

ES teisėje egzistuoja tiek imperatyvios¹⁴, tiek dispozityvios nuostatos dėl autorių teisės į kompensaciją. Pvz., 2019 m. balandžio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2019/790 dėl autorių teisių ir gretutinių teisių bendrojoje skaitmeninėje rinkoje, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 96/9/EB ir 2001/29/EB (toliau – **DSM direktyva**) palieka valstybėms narėms diskreciją spręsti, ar (ir) kokių autorių kompensavimo modelių taikyti (5 str. 4 d., 16 str.). Panaši nuostata egzistuoja ir kitose ES direktyvose, pavyzdžiui: i) 2017 m. rugsėjo 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2017/1564 (3 str. 6 d.); ii) 2012 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2012/28/ES (6 str. 5 d.); iii) 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/115/EB (3 str. 6 d., 6 str. 1-3 d., 8 str. 2 d., 11 str. 3 d.); iv) 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/48/EB (12 str.); v) 2001 m. rugsėjo 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/84/EB (1 str. 2, 4 d.).

Nacionalinių lygmeniu Lietuvoje taip pat yra įtvirtinti įvairūs kompensavimo mechanizmai, o kai kurie jų patvirtina, kad Lietuvos valstybė yra linkusi pasinaudoti ES direktyvų suteikta diskrecija nustatant kompensavimo mechanizmus. Pvz.: i) Autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas (toliau – **ATGTĮ**); ii) Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. liepos 25 d. nutarimas Nr. 734; iii) Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2022 m. liepos 26 d. įsakymas Nr. ĮV-633; iv) Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2022 m. liepos 18 d. įsakymas Nr. ĮV-618.

1.2. Dirbtinio intelekto mokymas autorių teisių saugomais kūriniais: teisėtumo analizė

Prieš pereinant prie DI apmokymo autorių teisių saugomais kūriniais teisėtumo klausimo, būtina apibūdinti, kaip DI apmokymo procesas vyksta. Kalbant be didesnių technišumų, iš pradžių yra surenkami didžiuliai duomenų kiekiai, apimantys tiek autorių teisių saugomus, tiek viešajame domene esančius (angl. *public domain*) tekstus, paveikslėlius ir kitus kūrinius. Šis procesas vadinamas tekstų ir duomenų gavyba (angl. *text and data mining*, **TDM**) (toliau – **TDM**). TDM apima automatizuotus metodus, skirtus analizuoti skaitmeninius tekstus ir duomenis, siekiant nustatyti modelius, tendencijas ir koreliacijas, tačiau neapsiribojant tik šiais aspektais¹⁵.

¹⁴ Pvz., vadinamasis „tuščios laikmenos“ atlyginimas, įtvirtintas direktyvos 2001/29/EB 5 str. 2 d. b) p.

¹⁵ 2019 m. balandžio 17 d. Europos Parlamento ir tarybos direktyvos (ES) 2019/790 dėl autorių tei-

Surinkus duomenis, DI modelis dažniausiai apmokomas pasitelkiant mašininio mokymosi (angl. *machine learning*, *ML*) metodus, o tiksliau – jo porūšį, vadinamą giliuoju mokymusi (angl. *deep learning*, *DL*). Šioje stadijoje dažnai naudojami įvairūs modeliai, pvz., konvoliuciniai neuroniniai tinklai (angl. *Convolutional Neural Networks*, *CNNs*), grįžtamojo ryšio neuroniniai tinklai (angl. *Recurrent Neural Networks*, *RNNs*) ir generatyviniai besivaržantieji tinklai (angl. *Generative Adversarial Networks*, *GANs*). Mašininis mokymasis apima metodų rinkinį, naudojamą DI algoritmams apmokyti, leidžiantį jiems pagerinti užduočių atlikimą remiantis apdorojamais duomenimis¹⁶.

Kalbant apie DI apmokymo stadijos teisėtumą, galima rasti kelias oponuojančias nuomones. Pirmosios, kad yra pažeidžiamos autorių teisės, daugiausia laikosi autoriai¹⁷, tačiau galima rasti ir mokslininkų pavyzdžių¹⁸. Be to, esti ir kitokių iniciatyvų. Viena iš tokių – bandymas „nuodyti“ mokymo duomenis kaip protestą dėl autorių kūrinių naudojimo be teisingo atlygio¹⁹. Kiti laikosi nuomonės, kad apmokant DI yra padaroma paimto kūrinių kopija tačiau tuo pačiu suponuoją, jog ši stadija yra laikina (tranzitinė) ir apmokymo procesas nepažeidžia autorių teisių, patenka po sąžiningo naudojimo doktrina (angl. *fair use doctrine*)²⁰. Toks požiūris sukuria terpę avangardiškai DI technologijai vystyti.

sių ir gretutinių teisių bendrojoje skaitmeninėje rinkoje, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 96/9/EB ir 2001/29/EB 2 str. 2 d.

¹⁶ International Organization for Standardization (2022). Information technology — Artificial intelligence — Artificial intelligence concepts and terminology, ISO/IEC 22989:2022, edition 1, 3.3.5. p.; Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus 2024 m. balandžio 29 d. įsakymo Nr. V-14 dėl dirbtinio intelekto etiškos naudojimo mokslo ir studijų procese gairių tvirtinimo 4.4 p.

¹⁷ European Guild for Artificial Intelligence Regulation (2023). Manifesto for AI Companies Regulation in Europe [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://www.egair.eu/#manifesto> [žiūrėta 2025 m. sausio 26 d.]; 62. AI litigation database (2025) [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://blogs.gwu.edu/law-eti/ai-litigation-database/> [žiūrėta 2025 m. sausio 26 d.]. Čia pateikiama dauguma ieškininių, pateiktų prieš DI kuriančias bendroves, tačiau trūksta, pvz., GEMA vs. Suno Inc.; Advance Local Media LLC vs. Cohere Inc. (1:25-cv-01305) [žiūrėta 2025 m. vasario 16 d.].

¹⁸ Dornis, T. W., Stober, S. (2024). Copyright Law and Generative AI Training - Technological and Legal Foundations. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4946214.

¹⁹ Heikkilä, M. (2023). This new data poisoning tool lets artists fight back against generative AI [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://www.technologyreview.com/2023/10/23/1082189/data-poisoning-artists-fight-generative-ai/> [žiūrėta 2025 m. vasario 2 d.].

Tai neturėtų būti praleista pro akis, nes tai gali dar labiau trukdyti inovacijoms nei kompensacinio mechanizmo už autorių teisių saugomų kūrinių panaudojimą. Tai puikiai iliustruoja Amazon atvejis, kai nekokybiški duomenys privėdė prie kurto DI veiklos sustabdymo. Kompensavimo mechanizmo įdiegimas nėra savitiksliis, jis turi būti skirtas rasti ir įtvirtinti balansą tarp DI kūrėjų ir autorių teisių turėtojų. Sintetiniai duomenys nėra tokie vertingi turinio prasme ir yra pavojingi, nes stiprina vadinamąjį „haliucinavimą“ (neteisingos ar klaidinančios informacijos generavimas). Žr. Gibney, E. (2024). AI models fed AI-generated data quickly spew nonsense [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://www.nature.com/articles/d41586-024-02420-7> [žiūrėta 2025 m. vasario 15 d.].

²⁰ Opderbeck, D. W. (2024). Copyright in AI Training Data: A Human-Centered Approach, *Oklahoma Law Review*, Vol. 76 (Forthcoming), p. 3; Quang, J. (2021). Does Training AI Violate Copyright Law?. 36(4) *Berkeley Technology Law Journal*, p. 1407-1409.

Nepaisant išimtinio atgaminimo teisės pobūdžio, tam tikrais atvejais ji gali būti ribojama. Jeigu kalbėtume apie JAV ir bendrosios teisės tradicijos valstybėms būdingą *copyright* sistemą, tai joje yra įsitvirtinusi sąžiningo naudojimo doktrina. Remiantis sąžiningo naudojimo doktrina, nustatant, ar autorių teisių saugomo kūrinio atgaminimas neturint sutikimo yra teisėtas, turi būti vertinami keturi kriterijai: i) naudojimo tikslas ir pobūdis, įskaitant tai, ar toks naudojimas yra komercinio pobūdžio, ar skirtas ne pelno siekiantiems švietimo tikslams; ii) autorių teisių saugomo kūrinio pobūdį; iii) panaudotos dalies kiekį ir reikšmingumą, palyginti su visu autorių teisių saugomu kūriniu ir; iv) naudojimo poveikį potencialiai autorių teisių saugomo kūrinio rinkai ar vertei²¹.

Kadangi JAV autorių teisę grindžiama sąžiningo naudojimo doktrina, nenuostabu, kad ji yra visų ginčų dėl DI apmokymo epicentre, kaip kad ir matyti iš išsamių mokslinių tyrimų²² ir ieškinių²³. Kadangi JAV federaliniu lygmeniu nėra išsamių teisės aktų dėl DI ir artimiausiu metu jų buvimo nenusimato, ypač po to, kai 2025 m. sausio 20 d. buvo anuliuotas 2023 m. spalio 30 d. JAV prezidento vykdomasis įsakymas Nr. 14110²⁴. Vietoje minėtojo, naujasis JAV prezidentas priėmė kitą, 2025 m. sausio 23 d. vykdomąjį įsakymą pavadinimu „Kliūčių Amerikos lyderystei dirbtinio intelekto srityje šalinimas“²⁵, tačiau juo stipriai sumažintas DI reguliavimo JAV potencialas. Tai iš esmės reiškia, kad būtent teismai, kilus ieškinių bangai, sukurs precedentus, kuriais bus galima vadovautis²⁶. Vis dėlto, galima tikėtis apeliacinių skundų, todėl galutinio atsakymo, ar DI apmokymas patenka į sąžiningo naudojimo doktrinos sritį greičiausiu metu tikėtis neverta.

²¹ Title 17 of the United States Code (Copyright Act of 1976), 102 str. (a) d.

²² Pvz., Henderson et al., (2023). Foundation Models and Fair Use. <https://arxiv.org/abs/2303.15715>.

²³ Pvz., Farnsworth vs. Meta Platforms, Inc., 3:24-cv-06893; The Center for Investigative Reporting, Inc. vs. OpenAI, Inc., 1:24-cv-04872.

²⁴ Executive order on Initial Rescissions of Harmful Executive Orders and Actions, January 20, 2025.

²⁵ Executive order on Removing Barriers to American Leadership in Artificial Intelligence, January 23, 2025.

²⁶ Šiandien dienai galima rasti pavyzdžių kuomet teismas pripažįsta, kad DI apmokymas autorių teisių saugomais kūriniais nepatenka po sąžiningo naudojimo doktrina: 2025 m. vasario 11 d. Jungtinių Valstijų Delavero apygardos apylinkės teismas byloje Thomson Reuters Enterprise Centre GmbH vs. ROSS Intelligence Inc. (1:20-cv-00613) atmetė ROSS Intelligence Inc. argumentus dėl sąžiningo naudojimo doktrinos kaip nepagrįstus. Tai tik dar kartą parodo, kad vienareikšmiško atsakymo nėra – viskas turi būti vertinama palaipsniui, atsižvelgiant į konkrečios situacijos aplinkybes (angl. *case-by-case*) (Jurčys et al., 2023, p. 18). Tokį sprendimą priėmęs teisėjas Stephanos Bibas ir pats iki paskutinės akimirks turėjo abejonų: “A smart man knows when he is right; a wise man knows when he is wrong. Wisdom does not always find me, so I try to embrace it when it does—even if it comes late, as it did here”. Visgi, galima (ir tikėtina, kad bus) kelti klausimą, ar tai tikrai validus rodiklis. Nereikia pamiršti ir to, kad įmanomas šio klausimo supaprastinimas, įvedant privalomą kompensavimo mechanizmą.

ES praktika dėl autorių teisių saugomų kūrinių atgaminimo (naudojimosi išimtinėmis autorių teisėmis) DI kontekste yra išvystyta labiau. Kontinentinės teisės tradicijos valstybėse, kuriose vyrauja *droit d'auteur*, sąžiningo naudojimo doktrinos nėra, tačiau *droit d'auteur* yra grindžiama kitais apribojimais / išimtimis. Autorių teisių saugomus kūrinius be atskiro sutikimo leidžiama naudoti viešojo intereso labui, kaip tai nurodyta 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo (toliau – **InfoSoc direktyva**) 5 str.²⁷. Viešas interesas apima mokslo, švietimo ir kultūros plėtrą. Šalia minėtos nacionalinį teisinį reglamentavimą turinčios harmonizuoti direktyvos yra kitas, šiam darbui svarbus teisės aktas. Tai yra jau minėta DSM direktyva, kurioje įtvirtinta TDM išimtis. Dėmesys atkreiptinas į tai, kad TDM institutas savo esme yra InfoSoc direktyvos papildymas, nustatant papildomą išimtį, kuomet autorių teisių saugomi kūriniai gali būti panaudojami tam tikriems tikslams be jų autorių sutikimo. Vis dėlto, svarbu atskirti DSM direktyvos 3 str. (ATGTĮ 22¹ str.), kuris įtvirtina TDM mokslinių tyrimų tikslais nuo 4 str. (ATGTĮ 22² str.), reglamentuojančio, taip vadinamo, komercinio TDM išimtį. DSM direktyvos 3 str. išimties atveju yra keliamos keturios kumuliatyvos sąlygos: i) turi būti specialūs subjektai (t. y. mokslinių tyrimų organizacijos ir kultūros paveldo įstaigos. Jų apibrėžimus galima rasti ATGTĮ 2 str. 31 d. ir 35 d.; ii) nėra komercinių tikslų; iii) kūriniai yra viso labo atgaminami; iv) atgaminami yra tik tie kūriniai, su kuriais specialūs subjektai gali teisėtai susipažinti²⁸.

Tuo tarpu DSM direktyvos 4 str. (ATGTĮ 22² str.) atveju yra vienintelė sąlyga – kūrinių ir kitų objektų teisių turėtojais kompiuterio skaitomomis priemonėmis (angl. *machine-readable means*) viešai internete prieinamo turinio atveju, aiškiai nenurodė, jog pasilieka sau teisę naudoti tuos kūrinius ir kitus objektus. Tai yra vadinamasis *opt-out* mechanizmas, kuomet autoriai gali uždrausti jų kūrinių panaudojimą TDM. Tai yra pagrindas vienam iš galimų kompensavimo autoriams už jų kūrinių panaudojimą – licencijavimo – mechanizmui ES įgalinti. Pastarasis plačiau aptariamas šio straipsnio II skyriuje. Vis dėlto, šiuo metu galima rasti abejonių, ar tai tikrai yra veiksminga priemonė, leidžianti autoriams gauti kompensaciją. Vien tai, kad nėra aiškaus būdo, kaip reikėtų apriboti komercinio TDM išimtį²⁹, yra pakankamas pagrindas abejoti *opt-out* veiksmingumu.

²⁷ 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo.

²⁸ Čekanavičius, A. (2022). Lietuvos autorių teisių reforma bendrojoje skaitmeninėje rinkoje. Lietuvos teisė 2022: esminiai pokyčiai. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, p. 213.

²⁹ Šiuo metu yra manoma, kad priimtini variantai būtų *robots.txt* failai (Keller, P., Warso, Z., 2023) arba išstojo iš TDM įtvirtinimas internetinės svetainės naudojimosi sąlygose (DSM direktyvos 18 konstatuojamoji dalis).

Vis dėlto galima įžvelgti simbiotinių ryši tarp DSM direktyvos ir Europos Parlamento ir Tarybos 2024 m. birželio 13 d. reglamento (ES) 2024/1689 (toliau – **DI aktas**)³⁰. Pastarojo 51 straipsnio c) d. ir 106 konstatuojamojoje dalyje įtvirtinta, kad DI programinės įrangos tiekėjai privalo nepažeisti DSM direktyvos 4 str. 3 d. numatytos *opt-out* galimybės. Šią pareigą dar labiau sustiprina vadinamasis Briuselio efektas: jei DI modelis pateikiamas ES rinkai, jis privalo atitikti ES teisės reikalavimus. Be to, DI aktas nustato skaidrumo³¹ reikalavimus – pagal 53 str. d) d. ir 107 konstatuojamąją dalį DI modelių tiekėjai privalo parengti ir viešai paskelbti turinio, naudoto DI modelio mokymui, santrauką, laikantis DI tarnybos pateikto šablono³². Neatmetama tikimybė, kad praktiniu lygmeniu gali kilti sunkumų, nes 2024 m. balandį dienraščio *The Washington Post* atliktas tyrimas atskleidė, jog daugelis DI kūrime dalyvaujančių įmonių neregistruoja vidinių mokymo duomenų įrašų, baimindamosi, kad jie galėtų tapti įrodymais autorių teisių ar duomenų apsaugos įstatymų pažeidimo bylose³³.

Jeigu iki Hamburgo apygardos teismo sprendimo byloje *Robert Kneschke prieš LAION gemeinnütziger e.V.*, bylos Nr. 310 O 227/23³⁴, dar galima buvo rasti abejonių, ar TDM išimtis taikoma apmokant DI, tai dabar jau tvirčiau galima teigti, kad minėtoji išimtis apima ir DI apmokymą³⁵. Tai dar kartą patvirtino ir Amsterdamo apygardos teismas, byloje *DPG Media et al. prieš HowardsHome*, bylos Nr. C/13/737170 / HA ZA 23-690³⁶. Vadinas, didesnių abejonių nekyla – autorių teisės saugomų kūrinių panaudojimas apmokant DI ES *sensu stricto* yra teisėta praktika³⁷.

³⁰ Europos Parlamento ir Tarybos 2024 m. birželio 13 d. reglamentas (ES) 2024/1689, kuriuo nustatomos suderintos dirbtinio intelekto taisyklės ir iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 300/2008, (ES) Nr. 167/2013, (ES) Nr. 168/2013, (ES) 2018/858, (ES) 2018/1139 ir (ES) 2019/2144 ir direktyvos 2014/90/ES, (ES) 2016/797 ir (ES) 2020/1828 (dirbtinio intelekto aktas).

³¹ Įdomu tai, kad skaidrumas yra plačiausiai vartojamas principas etiško DI kontekste (*Jobin et al.*, 2019, p. 7–8). Taip pat galima rasti ir tarptautinių susitarimų (Council of Europe Framework Convention on Artificial Intelligence and Human Rights, Democracy and the Rule of Law, Council of Europe Treaty Series – No. 225, Vilnius, 5.IX.2024; United Nations General Assembly Resolution A/78/L.49 ir kt.), bei federacijos lygmens pasiūlymų, kuriuose šis reikalavimas yra įtvirtinamas (US House Bill 7913 “Generative AI Copyright Disclosure Act of 2024”).

³² Šiuo metu šablonas dar kuriamas (General-Purpose AI Code of Practice, 2025). Paminėtina ir tai, kad Europos Komisiją paskelbė viešąjį pirkimą dėl tyrimo, kuriuo siekiama įvertinti galimybę sukurti centrinį TDM atsisakymo, kurį pareiškė teisių turėtojai, registrą (Study to assess the feasibility..., 2025).

³³ Bick, A. et al. (2024). The Rapid Adoption of Generative AI. NBER Working Paper No. w32966. <https://ssrn.com/abstract=4964384>, p. 4.

³⁴ Hamburg Regional Court, *Robert Kneschke vs. LAION gemeinnütziger e.V.*, case No. 310 O 227/23.

³⁵ TDM išimtis turėtų apimti ir derinimo (angl. *fine-tuning*) etapą, nes šio proceso esmė yra ta pati – naudojamas jau apmokytas modelis, kuris toliau tobulinamas su mažesniu, užduočiai pritaikytu duomenų rinkiniu, siekiant pagerinti jo veikimą konkrečioje taikomojoje srityje.

³⁶ Amsterdam District Court, *DPG Media et al. vs. HowardsHome*, case No. C/13/737170 / HA ZA 23-690.

³⁷ 2019 m. balandžio 17 d. Europos Parlamento ir tarybos direktyvos (ES) 2019/790 dėl autorių teisių ir gretutinių teisių bendrojoje skaitmeninėje rinkoje, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 96/9/EB

Vis dėlto, žiūrint plačiau, nors sutinkama, kad DI modeliai nesaugo mokymui naudojamų duomenų³⁸, *sensu lato* ne visais atvejais galima teigti, kad šis procesas vienareikšmiškai nepažeidžia autorių teisių, nes atsiranda įsiminimo (angl. *memorisation*) fenomenas. TDM išimtis apima tik DI apmokymo stadiją, tad ši išimtis kūrinį atvaizdavimui išvestyje negalėtų būti taikoma. Galima rasti pavyzdžių: i) Kinija, Guangzhou interneto teismo, kaip pirmosios instancijos teismo, sprendimas (2024 m.) Yue 0192 Min Chu Nr. 113³⁹; ii) Getty Images vs. Stability AI (byla 1:23-cv-00135-UNA)⁴⁰; 3) paprašius sugeneruoti Šreko atvaizdą, GPT-4o atsako tai padaryti dėl autorių teisių apribojimų (tas pats su Copilot, galbūt ir su kitomis DI grįstomis programinėmis įrangomis – nepatikrinta). Tai rodo, kad DI turi tokią galimybę, bet yra užprogramuotas to nedaryti, jog būtų sušvelnintas įsiminimo reiškinys.

Jei palygintume JAV ir ES, pamatytume du skirtingus požiūrius. ES nėra sąžiningo naudojimo doktrinos ir ji remiasi išimtimis ir apribojimais, pvz., DSM direktyvos 3 ir 4 str. Tai leidžia įžvelgti, jog sprendimas priklauso nuo jurisdikcijos. Visgi, ES valstybėse narėse esama neatitikimų, nes direktyvų įgyvendinimas nacionalinėje teisėje, kaip žinia, yra sudėtingas. Pvz., jei atkreiptume dėmesį į Ispaniją, jos autorių teises reglamentuojančiame teisės akte numatyta, kad autoriai gali uždrausti jų kūrinių panaudojimą mokslinių tyrimų tikslais, kuomet DSM direktyvoje to numatyta nėra⁴¹. Lenkijoje buvo pateiktas projektas, įtvirtinantis TDM draudimą generatyvinio DI kūrimui⁴², tačiau galiausiai šio draudimo nebeliko⁴³.

ir 2001/29/EB 3 str.; Europos Parlamento ir Tarybos 2024 m. birželio 13 d. reglamento (ES) 2024/1689, kuriuo nustatomos suderintos dirbtinio intelekto taisyklės ir iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 300/2008, (ES) Nr. 167/2013, (ES) Nr. 168/2013, (ES) 2018/858, (ES) 2018/1139 ir (ES) 2019/2144 ir direktyvos 2014/90/ES, (ES) 2016/797 ir (ES) 2020/1828 (dirbtinio intelekto aktas) preambulės 105 p.

³⁸ Communia (2023). Policy Paper #15 on using copyrighted works for teaching the machine, p.2 [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://communia-association.org/policy-paper/policy-paper-15-on-using-copyrighted-works-for-teaching-the-machine/> [žiūrėta 2025 m. vasario 16 d.]; Bick, A. et al. (2024). The Rapid Adoption of Generative AI. NBER Working Paper No. w32966. <https://ssrn.com/abstract=4964384>, p. 5.

³⁹ Guangzhou Internet Court, Yue 0192 Min Chu No. 113, 2024.

⁴⁰ Getty Images vs. Stability AI (1:23-cv-00135-UNA).

⁴¹ Nobre, T. (2024). A first look at the Spanish proposal to introduce ECL for AI training [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://copyrightblog.kluweriplaw.com/2024/12/11/a-first-look-at-the-spanish-proposal-to-introduce-ecl-for-ai-training/> [žiūrėta 2025 m. vasario 2 d.]; 2019 m. balandžio 17 d. Europos Parlamento ir tarybos direktyvos (ES) 2019/790 dėl autorių teisių ir gretutinių teisių bendrojoje skaitmeninėje rinkoje, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 96/9/EB ir 2001/29/EB preambulės 15 p.

⁴² Projekt z dnia 14 lutego 2024 r. o zmianie ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz niektórych innych ustaw, 1 str. 5 d., 2 str. 3 d.

⁴³ Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej, Poz. 1254. Ustawa z dnia 26 lipca 2024 r. o zmianie ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, ustawy o ochronie baz danych oraz ustawy o zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi i prawami pokrewnymi.

Žengdami toliau, galime pažvelgti į Jungtinę Karalystę, Izraelį ir Japoniją. Japonijoje taikoma vadinamoji *nonenjoyment* TDM išimtis⁴⁴, kurią kai kas laiko pranašesne už ES išimtį⁴⁵. Savo ruožtu, Izraelis daro prielaidą, kad DI mokymas atitinka jo autorių teisių įstatymus⁴⁶. Jungtinė Karalystė leidžia TDM tik nekomerciniais tikslais⁴⁷.

Apibendrinant, galima pastebėti tendenciją ir dominuojančią poziciją, jog autorių teisių saugomų kūrinių panaudojimas DI apmokymui yra teisėtas. Visgi, galima pastebėti ir tai, kad dažniausiai autoriams nėra atlyginama. Tinkamo kompensacijos autoriams mechanizmo nebuvimas, sudėtingas *opt-out* procesas, įsiminimo fenomenas leidžia kvestionuoti, ar tikrai yra užtikrinamas balansas tarp autorių ir DI vystytojų. Iš to, kas buvo aptarta, akivaizdu, kad DI kūrėjai nori kuo mažiau apribojimų, o autoriai – kuo daugiau apribojimų⁴⁸. Atrodo, kad reguliuotojas, bent jau ES lygmeniu, laikosi nuomonės, kad siekiant užtikrinti pusiausvyrą ir išspręsti DI kūrėjų ir autorių nesutarimus, reikia tam tikro kompensavimo modelio, kaip kad ir matyti iš DSM direktyvos ir DI akto. Toliau šiame straipsnyje aptarsime galimus kompensavimo autoriams modelius, vertindami kiekvieno iš jų privalumus ir trūkumus.

2. TEISĖ GAUTI KOMPENSACIJĄ IR GALIMI KOMPENSAVIMO MODELIAI

Kaip buvo šiame darbe anksčiau minėta, tiek ES, tiek Lietuvos teisėje yra išsamiai numatyta autorių teisė į kompensaciją, tačiau reguliavimo trūkumai pasireiškia kai kalbama apie DI ir TDM. JAV TDM paprastai pripažįsta sąžiningu naudojimu, kuris yra leistinas be išankstinio teisių turėtojo leidimo ir už kurį nereikalaujama atlyginimo⁴⁹, dėl to perdėta autorių teisių apsauga ir kompensacija gali apsunkinti DI plėtrą bei tobulinimą ES. Dėl ES reguliavimo DI kūrėjai vietoje autorių kompensavimo gali

⁴⁴ Plačiau aptariama šio straipsnio 2.1. poskyryje.

⁴⁵ Dermawan, A. (2023). Text and Data Mining Exceptions in the Development of Generative AI Models: What the EU member states could learn from the Japanese “nonenjoyment” purposes? *The Journal of World Intellectual Property* 44, p. 44–68. <https://doi.org/10.1111/jwip.12285>.

⁴⁶ Israel, Ministry of Justice (2022). Opinion: Uses of Copyrighted Materials for Machine Learning [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://www.gov.il/BlobFolder/legalinfo/machine-learning/he/18-12-2022.pdf> [žiūrėta 2025 m. vasario 2 d.], p. 3.

⁴⁷ Copyright, Designs and Patents Act 1988, 29A skirsnis; 77. The UK Intellectual Property Office (2021). Consultation outcome, Artificial intelligence call for views: copyright and related rights [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://www.gov.uk/government/consultations/artificial-intelligence-and-intellectual-property-call-for-views/artificial-intelligence-call-for-views-copyright-and-related-rights> [žiūrėta 2024 m. sausio 26 d.].

⁴⁸ European Commission (2025). General-Purpose AI Code of Practice [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/ai-code-practice> [žiūrėta 2025 m. vasario 15 d.].

⁴⁹ Senfleben, M. (2024). Win-win: How to Remove Copyright Obstacles to AI Training While Ensuring Author Remuneration (and Why the European AI Act Fails to Do the Magic). *Chicago-Kent Law Review*, Volume 98, Forthcoming. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4964460, p. 19.

nuspręsti toliau tobulinti savo DI kitur, ko pasekoje autoriai negautų jokio atlygio ir DI sistemos kurios pasiektų ES būtų mažiau išprususios nei ne ES valstybėse⁵⁰. Potenciali DI nauda yra neabejotina ir DI kūrimas bei tobulinimas svarbus visuomenės vystymuisi, tačiau tai nereiškia, jog šiam tikslui pasiekti negalima nustatyti tam tikrų proporcingų ir protingų apribojimų. Asmenims yra pagrįsta tikėtis, kad DI nebūtų apmokomas iš pavogtų duomenų ir, kad tie asmenys, kurie pelnosi iš DI taip pat atitinkamai atlygintų autoriams arba bent pripažintų autorius, kurių darbas naudojamas⁵¹, dėl to būtina rasti balansą tarp TDM ir autorių teisių apsaugos.

Šiandien galima rasti pavyzdžių kai neatsižvelgiama į autorių nuomonę bei norus dėl jų darbų naudojimo DI kūrime. Vienas iš tokių atvejų yra leidyklų susitarimai su DI kūrėjais neatsiklausus autorių nuomonės ir neaptarus kompensavimo⁵². Kaip tokiu atveju apginti autoriaus teises galima bandyti ieškoti InfoSoc direktyvoje. Pagal šios direktyvos 2 str. išimtinė atgaminimo teisė priklauso autoriui, tačiau ši atgaminimo teisė netaikoma jei egzistuoja šios sąlygos: i) šie veiksmai yra laikini; ii) jie yra trumpalaikiai arba atsitiktiniai; iii) yra būtina bei svarbi technologinio proceso dalis; iv) jų vienintelis tikslas yra sudaryti sąlygas tarpininkui perduoti tinkle tretiesiems asmenims arba teisėtai naudoti kūrinių ar kitą objektą; v) jei šie veiksmai atskirai nėra ekonominiu atžvilgiu svarbūs⁵³. Tikėtina, jog 4 bei 5 sąlygos DI kūrėjai neįgyvendins, dėl to jeigu autoriams išlikusi išimtinė teisė atgaminti kūrinius, jie gali neleisti DI kompanijoms naudoti jų darbus. Net jei leidėjams yra suteikta teisė licencijuoti ar perleisti kūrinius, autoriai vis tiek turi teisę į atlygį pagal DSM direktyvos 18 str.

2.1. *Ex post* modeliai⁵⁴

ES modelis

ES modelis yra bene labiausiai orientuotas į autorių teisių apsaugą, tačiau taip pat ir dažnai kritikuojamas kompanijų bei DI kūrėjų. Daugiausia diskusijų kyla dėl DSM direktyvos 4 str. 3 d., kuris numato autorių *opt-out* teisę, kad jų duomenys būtų naudojami ir dėl autorių kompensavimo⁵⁵. Kalbant apie DSM direktyvos 4 str. 3 d.,

⁵⁰ Ten pat, p. 20.

⁵¹ Chesterman, S. (2024). Good models borrow, great models steal: intellectual property rights and generative AI. Policy and Society. <https://doi.org/10.1093/polsoc/puae006>, p. 4-5.

⁵² Žr., pvz., Battersby, M. (2024). Academic authors 'shocked' after Taylor & Francis sells access to their research to Microsoft AI [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://www.thebookseller.com/news/academic-authors-shocked-after-taylor--francis-sells-access-to-their-research-to-microsoft-ai> [žiūrėta 2025 m. vasario 16 d.].

⁵³ Infopaq International A/S vs. Danske Dagblades Forening [ESTT], Nr. C-5/08, [2009-07-16], ECLI:EU:C:2009:465.

⁵⁴ Turimi omenyje šiuo metu praktikoje taikomi modeliai.

⁵⁵ 2019 m. balandžio 17 d. Europos Parlamento ir tarybos direktyvos (ES) 2019/790 dėl autorių teisių ir gretutinių teisių bendrojoje skaitmeninėje rinkoje, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 96/9/EB ir 2001/29/EB 18 str.

ji gali esmingai sulėtinti DI tobulinimą. DI kūrimui yra būtina turėti kuo daugiau duomenų ir nuo to priklauso DI kokybiškumas bei efektyvumas. Tai lemia, jog kuo didesnis skaičius asmenų atsisako, kad jų duomenys būtų panaudoti, tuo didesnė tikimybė, kad DI gaunamas rezultatas bus netikslus ir DI galimybės bus iš dalies ne-realizuotos⁵⁶. Net ir esant šiai *opt-out* teisei, nėra garantuojama, kad autorių teisės bus apsaugotos. Nesant ataskaitos, kuri leistų patikrinti kokie darbai buvo surinkti ir panaudoti DI tobulinimui, būtų beveik neįmanoma autorių teisių turėtojui sužinoti, kad jo kūriniai buvo panaudoti, išskyrus tuos atvejus, kai tai akivaizdžiai pastebima iš DI pateikto rezultato⁵⁷. Kaip minėta, DI tobulinimui reikalingas didžiulis kiekis duomenų, dėl to gali reikėti susitarti su kiekvienu autoriumi atskirai dėl atlyginimo. Net jei bus sukurtas standartizuotas mechanizmas, leidžiantis autoriams išreikšti atlyginimą ir jo tvarką, nėra garantuota, kad autorių teisių turėtojams pavyks Europos mastu sukurti efektyvų modelį, kuriuo jie galėtų leisti naudoti savo kūrinius ir kartu patikimai ir saugiai gautų kompensaciją⁵⁸.

Kai kurie taip pat kritikuoja DSM direktyvos 3 str. dėl jo taikymo apimties. Šis straipsnis nustato Direktyvos 96/9/EB 5 str. a) p. ir 7 str. 1 d., Direktyvos 2001/29/EB 2 str. ir DSM direktyvos 15 str. 1 d. numatytų teisių išimtį mokslinėms organizacijoms dėl duomenų perdavimo ir perkėlimo, siekiant atlikti TDM. Pagal DSM direktyvos 2 str. pateiktą apibrėžimą, mokslinės organizacijos turi būti pelno nesiekiančios arba visą pelną reinvestuojančios į savo mokslinius tyrimus arba turi vykdyti valstybės narės pripažintus su viešuoju interesu susijusius uždavinius. Kalbant apie DI mokslines organizacijas, dauguma jų yra pelno siekiančios, kadangi, kai kurių autorių teigimu, norint gauti geriausius tyrimų rezultatus neužtenka viešojo finansavimo ir dėl to būtina bendradarbiauti su privačiu sektoriumi⁵⁹. Taip pat gali kilti abejonės dėl šios normos efektyvumo keliant klausimą, kas jeigu mokslinė organizacija, kuriai yra taikoma TDM išimtis, nusprendžia siekti pelno? Panašų atvejį galima įžvelgti su ChatGPT, kurio kūrėją, OpenAI, Elonas Muskas padavė į teismą, kadangi OpenAI pradėjo naudoti savo DI pelno tikslais⁶⁰.

⁵⁶ Geiger, C., Iaia, V. (2024). *The Forgotten Creator: Towards a Statutory Remuneration Right for Machine Learning of Generative AI*. *Computer Law & Security Review*, 52, p. 14. [interaktyvus]. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4594873.

⁵⁷ Ten pat, p. 10.

⁵⁸ Senfleben, M. (2023). *Generative AI and Author Remuneration*, *International Review of Intellectual Property and Competition Law*, 54, p. 17 [interaktyvus]. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4478370.

⁵⁹ Dermawan, A. (2023). *Text and Data Mining Exceptions in the Development of Generative AI Models: What the EU member states could learn from the Japanese “nonenjoyment” purposes?* *The Journal of World Intellectual Property*, 44, p. 9

⁶⁰ Plačiau žr. Musk vs. Altman *et al.* (CGC-24-612746).

Japonijos modelis

Kiek kitokį reguliavimą, lyginant su ES, pasirinko Japonija. Japonijos autorių teisių akto 30-4 str. leidžia kūrinių naudoti bet koku būdu ir bet kokia apimtimi, kuri laikoma būtina, taip pat kai šių kūrinių naudojimas nėra skirtas asmenims asmeniškai arba kitiems „mėgautis“ šiais kūriniais, nebent tai nepagrįstai pažeistų autorių teisių savininko interesus: i) kai bandoma sukurti ar naudoti technologiją, susijusią su kūrinio garso ar vaizdo įrašymu, ar kitam naudojimui; ii) jei tai daroma duomenų analizei; iii) jei tai daroma kompiuteriniam duomenų apdorojimui arba naudojamas taip, kad kūrinyje išreikšta informacija nėra suvokiama žmogaus joslėmis. Šiame reguliavime galime įžvelgti mažesnę autorių apsaugą nei ES ir esminių skirtumų tarp Japonijos ir ES modelių galima laikyti autorių *opt-out* galimybės nebuvimą (DSM direktyvos 4 str. 3 d.). Taip pat sąlyga, kad kūriniai turi būti naudojami su tikslu ne mėgautis jais yra visai neįprasta. Sprendžiant ar asmens veiksmas yra skirtas „mėgautis“ sprendžiama pagal tai ar šiuo veiksmu siekiama patenkinti intelektualinius ar emocinius norus⁶¹. Pagal šį reguliavimą, DI kūrėjai gali be jokių apribojimų įgyvendinti TDM. Šis Japonijos modelis yra labai palankus DI kūrėjams ir DI tobulinimui, tačiau jis taip pat, lyginant su ES modeliu, nustato tik minimalią autorių apsaugą. DI kūrėjai yra iš esmės priklausomi nuo autorių ir jų darbų, dėl to DI kūrėjai yra suinteresuoti, kad autoriai toliau kurtų naujus darbus, kuriuos būtų galima panaudoti DI, dėl to ne tik iš moralinės priзмės teisinga reglamentuoti autorių teisių apsaugą, tačiau tai taip pat būtina, kad nesumažėtų autorių suinteresuotumas kurti naujus kūrinius. Taigi, nors Japonijos modelis yra palankus kurti bei tobulinti DI, jame taip pat yra vietos papildomai autorių teisių apsaugai.

2.2. *Ex ante* modeliai⁶²

Yra daug pasiūlymų kaip būtų galima patobulinti ES modelį ir koks kompensavimo mechanizmas būtų tinkamiausias. Atskirų autorių, teisininkų bei mokslininkų nuomonių bei darbų analizė gali padėti išspręsti esamas autorių kompensavimo problemas bei padeda formuoti bei tobulinti esamus autorių teisių apsaugos ir kompensavimo modelius.

Martin Senftleben modelis

Intelektinės nuosavybės teisės profesorius dr. Martin Senftleben siūlo mokestinį variantą. Šio mokesčio esmė būtų kompensuoti autoriams, kuriuos įmanoma, kad

⁶¹ Dermawan, A. (2023). *Text and Data Mining Exceptions in the Development of Generative AI Models: What the EU member states could learn from the Japanese “nonenjoyment” purposes?* The Journal of World Intellectual Property 44, p. 11.

⁶² Turimi omenyje teoriniai modeliai, kuriuos galima pradėti taikyti praktikoje.

DI pakeis. Senftleben teigimu, kaip šio reguliavimo modelį būtų galima panaudoti direktyvos 92/100/EEC 8 str. ir jį perfrazuoti taip, kad DI teikėjai mokėtų kompensacijas į atitinkamus socialinius ir kultūrinius fondus, jeigu DI sukuriamas rezultatas gali pakeisti žmogaus darbą⁶³. Senftleben manymu, toks kompensavimo modelis taip pat padėtų autoriams konkuruoti su DI kūrėjais, kuriems daugiau neapsimokėtų teikti savo paslaugas nemokamai⁶⁴. Pažymėtina, kad norint sukurti tokį modelį, ES ir valstybės narės turėtų: i) įsteigti minėtus fondus ir užtikrinti jų administravimą; ii) numatyti kompensacinio atlyginimo dydį ir jo apskaičiavimo tvarką; iii) nustatyti kriterijus, kokie autoriai gaus kompensaciją ir kurių žmonių darbą DI rezultatas gali pakeisti. Intelektinės nuosavybės teisės dėstytojas profesorius Christophe Geiger taip pat pritaria Senftleben idėjai ir sutinka, jog autorių kompensavimas, orientuotas į DI rezultatus, yra geresnis sprendimas nei autorių *opt-out* teisė, numatyta DSM direktyvos 4 str. 3 d.⁶⁵. Tačiau galima kelti klausimą, ar pritaikius tokį modelį visiems autoriams, kuriantiems skirtingus kūrinius ir darbus (literatūrinius kūrinius, paveikslus, vaizdo įrašus ir t. t.) privaloma kompensuoti tokia pačia apimtimi. Šiai minčiai mažai skiriama dėmesio, bet nusprendus pritaikyti šį modelį reikėtų ne tik nuspręsti, kokių profesijų žmonių darbą DI gali pakeisti, bet ir apsvarstyti, kokio dydžio kompensaciją kiekvienos profesijos atstovas turėtų gauti.

Viena iš kliūčių leisti DI kūrėjams naudoti Autorių kūrinius yra Berno konvencijos 9 str., kuris numato autoriams išimtinę teisę leisti atgaminti jų kūrinius bet kokia forma ar būdu. Šios konvencijos 9 str. taip pat suteikia teisę valstybėms leisti atgaminti kūrinius esant šioms sąlygoms: i) tai daroma atskirais ir ypatingais atvejais; ii) atgaminimas neprieštaruja įprastiniam kūrinio naudojimui; iii) tai nepažeidžia teisėtų autoriaus interesų. Esant tokiam modeliui, kai autoriams atlyginama už jų indėlį į DI tobulinimą, būtų užtikrintas autorių kompensavimas ir taip labiau atitiktų Berno konvencijos reikalavimus, taip pat nebūtų neproporcingai varžomas DI kūrėjų interesas kurti vis aukštesnės kokybės DI⁶⁶.

Ritos Matulionytės modelis

Kiek kitokį kompensavimo variantą nustatyti Australijoje siūlė Dr. Rita Matulionytė. Jos siūlomas modelis susideda iš 4 dalių: i) atskiriami „kūrybiniai“ ir „ne kūry-

⁶³ Senftleben, M. (2023). Generative AI and Author Remuneration, *International Review of Intellectual Property and Competition Law*, 54, p. 15. [interaktyvus]. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4478370.

⁶⁴ Ten pat, p. 16.

⁶⁵ Geiger, C. (2023). *To Pay or Not to Pay (for Training Generative AI), That is the Question*. Jotwell: The Journal of Things We Like (Lots), p. 3.

⁶⁶ Geiger, C., Iaia, V. (2024). The Forgotten Creator: Towards a Statutory Remuneration Right for Machine Learning of Generative AI. *Computer Law & Security Review*, 52, p. 14-16. [interaktyvus]. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4594873.

biniai“ (angl. „creative“ and „non-creative“) DI modeliai; ii) nustatoma išimtis „ne kūrybiniais“ DI modeliams, kad būtų leidžiama naudoti autorių kūrinius tokių modelių apmokymui; iii) nustatoma kompensacija autoriams už jų kūrinių naudojimą apmokant „kūrybinių“ DI; iv) nustatomi skaidrumo reikalavimai DI kūrėjams apmokant DI⁶⁷. Matulionytė „kūrybiniais“ DI modeliais įvardija tuos, kurie gali pakeisti arba konkuruoti su žmonių sukurtais darbais, tačiau kiti modeliai, kurie pateikia įžvalgas, rekomendacijas ir t. t., laikomi „ne kūrybiniais“⁶⁸. Iš esmės Matulionytė siūlo iš pradžių atskirti DI modelius, kurie gali konkuruoti su autoriais ir dėl kurių autoriai gali prarasti savo darbą ar pajamas, nuo tų, su kuriais autoriams nereikėtų konkuruoti. Šiame modelyje galima įžvelgti panašumų su Senftleben siūlymais, kuriais siekiama kompensuoti autoriams, kurių darbą gali pakeisti DI, tačiau Matulionytė siūlo kiek kitokį kompensavimo lėšų surinkimo variantą. Matulionytė siūlo sukurti privalomą įstatymu nustatytą licencijavimą, kuriuo kolektyvinėms organizacijoms (angl. *collective societies*), atstovaujančioms tam tikros rūšies darbų autorius (literatūros darbai, vaizdinė medžiaga ir t. t.), būtų leista licencijuoti autorių darbus⁶⁹. Matulionytė pati įžvelgia kelis šio pasiūlymo trūkumus. Pirmiausia valstybėje priimtas toks įstatymas savaime neįgalins šios valstybės kolektyvines organizacijas licencijuoti kitų valstybių autorių darbus; antra – kai kurie autoriai gali prieštarauti licencijuoti savo darbus per tokias organizacijas arba iš principo gali nenorėti, jog jų darbai būtų naudojami DI tobulinimui; trečia – nėra garantuota, jog kompensacija pasieks pačius autorius, o ne kitus teisių turėtojus kaip leidėjus ar prodiuserius⁷⁰.

Prancūzijoje siūlytas modelis

2023 m. rugsėjo 12 d. Prancūzijoje buvo pateikti siūlymai keisti ir papildyti Prancūzijos intelektinės nuosavybės kodeksą. Šiuose siūlymuose galima rasti panašių idėjų į tas kurias turėjo Matulionytė kaip antai leidimas kolektyvinio administravimo organizacijoms atstovauti autorius ir rinkti atlyginimus, taip pat nustatomas mokestis jeigu negalima nustatyti panaudoto kūrinio autoriaus. Kas šiuose Prancūzijos siūlymuose yra neįprasta, tai siūlymas, jog DI sukurtų kūrinių autorystė būtų priskirta visiems autoriams, kurių darbai buvo panaudoti apmokyti DI, kad jis pateiktų atitinkamą rezultatą. Be to, nustatomas reikalavimas įrašyti, jog kūrinys yra DI rezultatas ir kartu išvardinti visus autorius, kurių darbai buvo panaudoti. Atsižvelgiant į tai, jog DI pateikiant tam tikrą rezultatą gali būti panaudota potencialiai tūkstančių ar milijonų autorių darbų, toks reikalavimas yra ypatingai nepatrauklus DI kūrėjams ir tai gali

⁶⁷ Matulionytė, R. (2023). *Generative AI and Copyright: Exception, Compensation or Both?*, p. 6. [intaktyvus]. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4652314.

⁶⁸ Ten pat, p. 7.

⁶⁹ Ten pat, p. 7-8.

⁷⁰ Ten pat, p. 8-9.

apsunkinti DI plėtrą⁷¹. Pažymėtina, kad ši idėja, pažymėti kokie kūriniai yra DI rezultatas, nėra išskirtinė. Šiandien galima rasti įmonių, kurios svarsto arba reikalauja, kad jų internetinėse platformose būtų pažymėta, kad tam tikras kūrinys yra sukurtas DI⁷².

DI agentų modelis

Galima rasti avangardišką autorių kompensavimo idėją pasitelkiant DI agentus (angl. *AI agents*). Kiekvienas autorius ar kitas vartotojas galėtų turėti savo DI agentus, kurie dalintųsi informacija su kitais DI agentais⁷³. Vienas iš minėtų autorių kompensavimo probleminių aspektų yra DI kūrėjų susitarimas su kiekvienu autoriumi. Derybos gali būti pavestos kolektyvinėms organizacijoms ar kitiems subjektams, kurie atstovauja autorių grupes, tačiau DI agentai šiuo aspektu potencialiai būtų daug efektyvesni. DI agentai galėtų perduoti duomenis bei kūrinius pagal autoriaus ar vartotojo nurodytas sąlygas bei parametrus, o DI kūrėjų agentai atitinkamai rinktų duomenis pagal DI kūrėjams priimtinas sąlygas – toks DI agentų tarpusavio informacijos perteikimas neabejotinai gali būti daug spartesnis nei kiti minėti variantai. Nors DI agentų naudojimas gali padėti kompensuoti autoriams, tačiau pritaikius juos išlieka keli trūkumai. Nėra garantijos, kad DI kūrėjai rinks informaciją būtent iš DI agentų, o ne iš kitokių šaltinių. Jei autorius publikavo savo kūrinių kitoje laisvai prieinamoje internetinėje platformoje, DI kūrėjai galės gauti reikiamus duomenis būtent iš šios platformos, o ne iš autorių DI agentų. Tai yra ypač aktualu kalbant apie menininkus, kurie dažnai publikuoja savo darbus socialinėse platformose ir kurių kūriniai naudojami DI vaizdo generavimui. Antras trūkumas – reikiamų duomenų ir pasiūlymų individualizavimas. Net jei autoriai ir DI kūrėjai pradėtų naudoti DI agentus, atskirais atvejais šie subjektai gali norėti teikti labiau individualizuotus pasiūlymus, kuriems reikėtų pačių subjektų įsikišimo, dėl to galima abejoti ar DI agentai visada galės pakeisti žmonių bendravimą.

Lentelėje Nr. 1 apibendrinamos aukščiau aptartos priemonės, susijusios su autorių kompensavimu už jų kūrinių panaudojimą DI mokymui.

⁷¹ Geiger, C. (2023). *To Pay or Not to Pay (for Training Generative AI), That is the Question*. Jotwell: The Journal of Things We Like (Lots), p. 25.

⁷² Žr., pvz.: Porter, J. (2024). Valve opens the door to more Steam games developed with AI [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://www.theverge.com/2024/1/10/24032678/valve-steam-generative-ai-rules-disclosure-pre-generated-live-illegal-content-copyright> [žiūrėta 2025 m. vasario 16 d.]; Bickert M. (2024). Our Approach to Labeling AI-Generated Content and Manipulated Media [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://about.fb.com/news/2024/04/metasp-approach-to-labeling-ai-generated-content-and-manipulated-media/> [žiūrėta 2025 m. vasario 16 d.].

⁷³ Fenwick, M., Jurčys, P., Loikkanen, V. (2024). 'Google Zero': Incentives & Remuneration in a New Era of 'Agentic' Copyright. [interaktyvus]. <https://copyrightblog.kluweriplaw.com/2024/06/26/google-zero-incentives-remuneration-in-a-new-era-of-agentic-copyright/>.

1 lentelė. *Ex ante* ir *ex post* kompensavimo modeliai

<i>Ex ante</i> modeliai		<i>Ex post</i> modeliai	
Martin Senftleben modelis	Mokesčio įvedimas DI teikėjams, kuris mokamas į socialinius ir kultūrinius fondus. Mokestis mokamas jei DI rezultatas gali pakeisti žmogaus darbą.	ES modelis	Autorių <i>opt-out</i> (angl. <i>opt-out</i>) galimybė. Autorių teisė gauti kompensaciją. TDM išimtis mokslinėms organizacijoms.
Ritos Matulionytės modelis	Atskiriami „kūrybiniai“ ir „nekūrybiniai“ DI modeliai. Kompensacija mokama autoriams už kūrinių naudojimą apmokant „kūrybinį“ DI. Įstatymu nustatomas privolas licencijavimas, kurį atlieka kolektyvinės organizacijos.	Japonijos modelis	Kūrinius galima naudoti bet koku būdu ir bet kokia apimtimi kuri laikoma būtina, taip pat kai kūrinys nėra naudojamas mėgavimosi tikslais, kai: i) kai bandoma sukurti ar naudoti technologiją, susijusią su kūrinių garso ar vaizdo įrašymu, ar kitam naudojimui; ii) jei tai daroma duomenų analizei; iii) jei tai daroma kompiuteriniam duomenų apdorojimui arba naudojamas taip, kad kūrinyje išreikšta informacija nėra suvokiama žmogaus jausmėmis.
2023 m. rugsėjo 12 d. Prancūzijos pasiūlytas modelis	Leidžiama kolektyvinėms organizacijoms atstovauti autorius bei rinkti atlyginimą. Nustatomas mokestis jei DI rezultatui panaudoto kūrinių autoriaus negalima nustatyti.		
DI agentų modelis	Autoriai ir DI kūrėjai bendrauja pasitelkiant DI agentus. Panaikinamas poreikis derėtis su kiekvienu autoriumi atskirai.		

Šaltinis: sudaryta autorių.

Taigi, yra daug skirtingų minčių ir idėjų kaip būtų galima subalansuoti DI kūrėjų ir autorių poreikius. Joks siūlomas modelis nėra idealus ir ne visais atvejais įmanoma patenkinti DI kūrėjų ir autorių poreikius, dėl to nustatant autorių teisių apsaugos bei kompensavimo modelį svarbu įvertinti galimas sukurto reguliavimo pasekmes ir stengtis išlaikyti proporcingumą. Nors *opt-out* mechanizmas sulaukia daug kri-

tikos, tikėtina, kad ES jo neatsisakys (tuo labiau, kad jau esti licencijavimo pavyzdžių). Dėl šios priežasties, taip pat atsižvelgiant į Briuselio efektą, licencijavimas, tikėtina, taps išitvirtinusia praktika. Visgi, inspiruoti prie šio klausimo sprendimo mokslininkų idėjų, šio straipsnio autoriai teigtų, geriausią variantą esant tokį, kuris užtikrintų nuolatinį atlyginimą. Tokiu būdu būtų skatinama žmogiškoji kūryba ir tuo pačiu būtų užtikrinamas tolygus DI tobulėjimas, o autoriai nebūtų visiškai išstūmiami iš kūrybinės rinkos, ypač kai bendrasis DI (angl. *artificial general intelligence*) yra siekiamybė. Kitais žodžiais tariant, būtų sukurtas simbiotinis santykis, užtikrinantis kompensaciją autoriams ir suteikiantis naujos medžiagos DI kūrėjams. Teoriškai, tokia galimybė įmanoma ir sudarant licencijavimo sutartis, įvedant mokesčius (angl. *levy*) grįstą sistemą arba mainais už naudojamus kūrinius suteikiant kolektyvinėms autorių organizacijoms dalį DI kuriančios bendrovės akcijų⁷⁴. Šios kolektyvinės organizacijos galėtų būti kuriamos kūrinių rūšių pagrindų, pvz., tekstų, audiovizualinių ir pan. Pastarosios, atitinkamai kauptų kapitalą, kurį naudotų kūrybos skatinimo tikslais, pvz., steigiant premijas. Sutarčių šalys, tiek kolektyvinės autorių organizacijos, tiek DI bendrovės, galėtų įgyvendinti tarpusavio derybas dėl atlyginimo bei dalijimąsi informacija pasitelkus DI agentus, kurie užtikrintų šių procesų operatyvumą ir efektyvumą. Surenkami pinigai galėtų būti paskirstomi pagal iš kiekvienos kolektyvinės organizacijos panaudotų kūrinių skaičių arba, akcijų atvejų – išmokant dividendus.

Išvados

1. Daugelyje valstybių DI mokymas autorių teisių saugomais kūrinių yra įteisintas, tačiau trūksta mechanizmo, kuris užtikrintų sąžiningą atlygį autoriams. DI, automatizuodamas „kūrybos“ procesą, tampa autorių konkurentu, tačiau jam vis tiek reikalinga žmonių sukurtos kokybiškos informacijos bazė. Remiantis žinoma koncepcija „what is worth copying is *prima facie* worth protecting“, galime pasiūlyti alternatyvų vertinimą: „what is worth copying is *prima facie* worth remunerating“, kuris pabrėžia būtinybę užtikrinti atlygį už kūrinių naudojimą, būtinybę teisiškai įtvirtinti kompensavimo sistemą, kuri subalansuotų autorių teises ir technologinę plėtrą.
2. Norint užtikrinti duomenų reprezentatyvumą ir autorių pasitenkinimą, būtina rasti subalansuotą kompensacinį modelį. Pernelyg griežtas reglamentavimas ribotų duomenų prieinamumą, o per daug švelnus – nepašalintų autorių nepasitenkinimo. Todėl kompromiso paieška per derybas, viešas konsultacijas ir suin-

⁷⁴ Žinoma, tokius pasiūlymus galima kritikuoti, kaip sunkiai įgyvendinamus, pvz., dėl nepakankamos kolektyvinių asociacijų derybinės galios, tačiau svarbu turėti įvairovę, iš kurios būtų galima rinktis. Kaip jau ir minėta, autoriai viso labo siekia prisidėti prie diskusijos ir jokių būdu nepretenduoja atsakyti į šį sudėtingą klausimą.

teresuotų šalių dialogą yra būtina siekiant tvaraus ir visoms pusėms priimtino sprendimo.

3. Pasirenkant kompensavimo modelį būtina atsižvelgti tiek į autorių interesus, tiek į DI tobulinimo būtinumą. Kiekvienas modelis turi trūkumų. Manytina, optimaliausias kompensavimo mechanizmas būtų mišrus modelis, o konkrečiai toks, kuris užtikrintų nuolatinį atlyginimą autoriams. Atsižvelgus į kitų autorių kompensavimo modelių autorių idėjas, šio straipsnio autorių manymu tinkamiausias modelis susideda iš: i) alternatyvaus autorių kompensavimo būdo nustatymo, renkantis tarp licencijavimo sutarčių sudarymo, mokesčių įvedimo ir dalies DI bendrovių akcijų suteikimo kolektyvinėms autorių organizacijoms; ii) kolektyvinių autorių organizacijų įsteigimo, kurios atstovautų bei rinktų kompensaciją atstovaujamiems autoriams; iii) DI agentų pasitelkimo, kurie šį procesą automatizuotų. Surenkamas kompensacinis atlygis būtų paskata autoriams ir toliau kurti. Tokiu būdu būtų skatinama kūryba, tačiau tuo pačiu būtų užtikrinamas ir tolygus DI tobulėjimas, ypač kai bendrasis DI (angl. *artificial general intelligence*) yra siekiamybė.
4. ES reguliatoriaus intencijos, išreikštos DSM direktyvos preambulėje, taip pat DI akto preambulėje, aiškiai parodo, kad TDM išimtis be kompensavimo mechanizmo turėjo būti skirta mokslinių tyrimų organizacijoms ir kultūros paveldo įstaigoms, kurios, turėdamos prieigą prie skaitmeninių šaltinių, galėtų geriau vykdyti savo veiklą ir vykdyti tyrimus be pernelyg didelių komercinių suvaržymų. *Opt-out* mechanizmas ir skaidrumo reikalavimai sukūrė terpę licencijavimui ES, bandant subalansuoti autorių ir komercinių tikslų siekiančių subjektų interesus.

Šaltinių sąrašas

Teisės aktai

Tarptautiniai teisės aktai

1. 1886 m. Berno konvencija dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos (1971 m. Paryžiaus akto redakcija), su pakeitimais, padarytais 1979 m. rugsėjo 28 d. *Valstybės žinios*, 1995, 40-988;
2. Tarptautinė Romos konvencija dėl atlikėjų, fonogramų gamintojų ir transliuojančiųjų organizacijų apsaugos". *Valstybės žinios*, 1991, 11-249;
3. Ženevos konvencija dėl fonogramų gamintojų apsaugos nuo neteisėto jų fonogramų kopijavimo. *Valstybės žinios*, 1999, 82-2416;
4. Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos atlikimų ir fonogramų sutartis. *Valstybės žinios*, 2000, 95-2970;
5. Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos autorių teisių sutartis. *Valstybės žinios*, 2001, 32-1060;
6. Pasaulio prekybos organizacijos steigimo sutartis (1C priedas – sutartis dėl intelektinės nuosavybės teisių aspektų susijusių su prekyba). *Valstybės žinios*, 2001, 46-1620;

7. Council of Europe Framework Convention on Artificial Intelligence and Human Rights, Democracy and the Rule of Law, Council of Europe Treaty Series – No. 225, Vilnius, 5.IX.2024;
8. United Nations General Assembly Resolution A/78/L.49;
Europos sąjungos teisės aktai
9. Europos Parlamento ir Tarybos 2024 m. birželio 13 d. reglamentas (ES) 2024/1689, kuriuo nustatomos suderintos dirbtinio intelekto taisyklės ir iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 300/2008, (ES) Nr. 167/2013, (ES) Nr. 168/2013, (ES) 2018/858, (ES) 2018/1139 ir (ES) 2019/2144 ir direktyvos 2014/90/ES, (ES) 2016/797 ir (ES) 2020/1828 (dirbtinio intelekto aktas);
10. 1992 m. lapkričio 19 d. Europos Tarybos direktyva 92/100/EEB dėl nuomos ir panaudos teisių bei tam tikrų teisių, gretutinių autorių teisėms, intelektinės nuosavybės srityje;
11. 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo;
12. 2001 m. rugsėjo 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/84/EB dėl originalaus meno kūrinių perpardavimo teisės autoriaus naudai;
13. 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/48/EB dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo;
14. 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/115/EB dėl nuomos ir panaudos teisių bei tam tikrų teisių, gretutinių autorių teisėms, intelektinės nuosavybės srityje (kodifikuota redakcija);
15. 2012 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2012/28/ES dėl tam tikro leistino nenustatytų teisių turėtojų kūrinių naudojimo;
16. 2017 m. rugsėjo 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2017/1564 dėl akų, regos sutrikimų ar kitų spausdinto teksto skaitymo negalių turinčių asmenų labai leidžiamų tam tikrų būdų naudoti tam tikrus autorių teisių ir gretutinių teisių saugomus kūrinius ir kitus objektus, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių konformacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo;
17. 2019 m. balandžio 17 d. Europos Parlamento ir tarybos direktyva (ES) 2019/790 dėl autorių teisių ir gretutinių teisių bendrojoje skaitmeninėje rinkoje, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 96/9/EB ir 2001/29/EB;
Lietuvos teisės aktai
18. Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas. *Valstybės žinios*, 2003, 28-1125.;
19. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. liepos 25 d. nutarimas Nr. 734 dėl Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo įgyvendinimo (Kompensacinio atlyginimo už knygų ir vaizduojamojo meno leidinių (dailės ir fotografijų albumų) panaudą bibliotekose mokėjimo tvarkos aprašas, Kompensacinio atlyginimo už audiovizualinių kūrinių ar fonogramose įrašytų kūrinių atgaminimą asmeniniais tikslais surinkimo, paskirstymo, mokėjimo ir grąžinimo tvarkos aprašas ir Kompensacinio atlyginimo

už kūrinių atgaminimą asmeniniais tikslais reprografijos būdu surinkimo, paskirstymo, mokėjimo ir grąžinimo tvarkos aprašas). TAR, 2018, 12674;

20. Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2022 m. liepos 18 d. įsakymas Nr. ĮV-618 dėl Kompensacijos už buvusių nenustatytų teisių turėtojų kūrinių naudojimą ir buvusių kūrinių, gretutinių teisių ar sui generis teisių objektų, kuriais nebeprekiuojama, naudojimą mokėjimo tvarkos aprašo patvirtinimo. TAR, 2022, 16006;
21. Lietuvos Respublikos kultūros ministro 2022 m. liepos 26 d. įsakymas Nr. ĮV-633 dėl Kompensavimo už nenustatytų teisių turėtojų kūrinių ir kūrinių, kuriais nebeprekiuojama, naudojimą ekspertų komisijos sudarymo ir jos nuostatų patvirtinimo. TAR, 2022, 16178;
22. Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus 2024 m. balandžio 29 d. įsakymas Nr. V-14 dėl dirbtinio intelekto etiško naudojimo mokslo ir studijų procese gairių tvirtinimo. TAR, 7913;

Lenkijos teisės aktai

23. Projekt z dnia 14 lutego 2024 r. o zmianie ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych oraz niektórych innych ustaw;
24. Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej, Poz. 1254. Ustawa z dnia 26 lipca 2024 r. o zmianie ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, ustawy o ochronie baz danych oraz ustawy o zbiorowym zarządzaniu prawami autorskimi i prawami pokrewnymi;

Prancūzijos teisės aktai

25. Proposition de loi visant à encadrer l'intelligence artificielle par le droit d'auteur, n° 1630, déposée le mardi 12 septembre 2023;

Japonijos teisės aktai

26. 著作権法（昭和四十五年法律第四十八号）；

JAV teisės aktai

27. Title 17 of the United States Code (Copyright Act of 1976);
28. Executive Order 14110 on the Safe, Secure, and Trustworthy Development and Use of Artificial Intelligence, October 30, 2023;
29. Executive order on Initial Rescissions of Harmful Executive Orders and Actions, January 20, 2025;
30. Executive order on Removing Barriers to American Leadership in Artificial Intelligence, January 23, 2025;
31. US House Bill 7913 “Generative AI Copyright Disclosure Act of 2024”;

JK teisės aktai

32. Copyright, Designs and Patents Act 1988;

Teismų praktika

ESTT praktika

33. Cofemel vs. G-Star Raw CV [ESTT], Nr. C-683/17, [2019-09-12], ECLI:EU:C:2019:721;
34. Infopaq International A/S vs. Danske Dagblades Forening [ESTT], Nr. C-5/08, [2009-07-16], ECLI:EU:C:2009:465;

Vokietijos teismų praktika

35. Hamburg Regional Court, Robert Kneschke vs. LAION gemeinnütziger e.V., case No. 310 O 227/23;
36. Munich Regional Court, GEMA vs. Suno Inc., 21 January 2025;

Nyderlandų teismų praktika

37. Amsterdam District Court, DPG Media *et al.* vs. HowardsHome, case No. C/13/737170 / HA ZA 23-690;

JAV teismų praktika

38. Thomson Reuters Enterprise Centre GmbH vs. ROSS Intelligence Inc., 1:20-cv-00613;
39. Farnsworth vs. Meta Platforms, Inc., 3:24-cv-06893;
40. The Center for Investigative Reporting, Inc. vs. OpenAI, Inc., 1:24-cv-04872;
41. Advance Local Media LLC vs. Cohere Inc. (1:25-cv-01305);
42. Getty Images vs. Stability AI (1:23-cv-00135-UNA);
43. Musk vs. Altman *et al.* (CGC-24-612746).

Kinijos teismų praktika

44. Guangzhou Internet Court, Yue 0192 Min Chu No. 113, 2024;

Speciali literatūra

45. Bick, A. *et al.* (2024). The Rapid Adoption of Generative AI. NBER Working Paper No. w32966, <https://ssrn.com/abstract=4964384>;
46. Birštonas, R. *et al.* (2024). Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo komentaras. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla;
47. Chesterman, S. (2024). Good models borrow, great models steal: intellectual property rights and generative AI. *Policy and Society*, <https://doi.org/10.1093/polsoc/puae006>;
48. Čekanavičius, A. (2022). Lietuvos autorių teisių reforma bendrojoje skaitmeninėje rinkoje. *Lietuvos teisė 2022: esminiai pokyčiai*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, p. 211-224;
49. Dermawan, A. (2023). Text and Data Mining Exceptions in the Development of Generative AI Models: What the EU member states could learn from the Japanese “non-enjoyment” purposes? *The Journal of World Intellectual Property* 44, p. 44–68, <https://doi.org/10.1111/jwip.12285>;
50. Dornis, T. W., Stober, S. (2024). Copyright Law and Generative AI Training - Technological and Legal Foundations, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4946214;

51. Geiger, C., Iaia, V. (2024). The Forgotten Creator: Towards a Statutory Remuneration Right for Machine Learning of Generative AI. *Computer Law & Security Review*, vol 52, 2024, p. 1-9, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4594873;
52. Geiger, C. (2023). To Pay or Not to Pay (for Training Generative AI), That is the Question. *Jotwell: The Journal of Things We Like (Lots)*, p. 1-3;
53. Grumulaitis, A. (2024). Ar dirbtinio intelekto sukurtas objektas yra „kūrinys“ ir kam jis priklauso? *Teisė*, Vol. 132, p. 80–93, <https://doi.org/10.15388/Teise.2024.132.6>;
54. Henderson *et al.*, (2023). Foundation Models and Fair Use, <https://arxiv.org/abs/2303.15715>;
55. Jobin A. *et al.* (2019). The global landscape of AI ethics guidelines. ArXiv:1906.11668, p. 1-42, <https://doi.org/10.48550/arXiv.1906.11668>;
56. Matulionytė, R. (2023). Generative AI and Copyright: Exception, Compensation or Both?, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4652314;
57. Opderbeck, D. W. (2024). Copyright in AI Training Data: A Human-Centered Approach, *Oklahoma Law Review*, Vol. 76 (Forthcoming);
58. Quang, J. (2021). Does Training AI Violate Copyright Law?. 36(4) *Berkeley Technology Law Journal*;
59. Senftleben, M. (2023). Generative AI and Author Remuneration, *International Review of Intellectual Property and Competition Law* 54, p. 1535-1560. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4478370;
60. Senftleben, M. (2024). Win-win: How to Remove Copyright Obstacles to AI Training While Ensuring Author Remuneration (and Why the European AI Act Fails to Do the Magic). *Chicago-Kent Law Review*, Volume 98, Forthcoming. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4964460;
61. Turing, A. M. (1936). On Computable Numbers, with an Application to the Entscheidungsproblem. *Proceedings of the London Mathematical Society, Series 2, Volume 42*, p. 230–265;

Kiti šaltiniai

62. AI litigation database (2025) [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://blogs.gwu.edu/law-eti/ai-litigation-database/> [žiūrėta 2025 m. sausio 26 d.]
63. European Commission (2025). General-Purpose AI Code of Practice [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/ai-code-practice> [žiūrėta 2025 m. vasario 15 d.]
64. European Commission (2025). Guidelines on the definition of an artificial intelligence system established by Regulation (EU) 2024/1689 (AI Act) [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/commission-publishes-guidelines-ai-system-definition-facilitate-first-ai-acts-rules-application> [žiūrėta 2025 m. vasario 15 d.]
65. European Commission (2025). Study to assess the feasibility of a central registry of Text and Data Mining opt-out expressed by rightsholders [interaktyvus]. Prie-

- ga per internetā: <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/tender-details/8726813a-bd9b-4f58-8679-01c80f7a1abf-CN?i-sExactMatch=true&order=DESC&pageNumber=1&pageSize=50&sortBy=startDate> [žiūrēta 2025 m. vasario 15 d.];
66. European Guild for Artificial Intelligence Regulation (2023). Manifesto for AI Companies Regulation in Europe [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://www.egair.eu/#manifesto> [žiūrēta 2025 m. sausio 26 d.];
 67. Eurostat (2024). Use of artificial intelligence in enterprises [interaktyvus]. Prieiga per internetą: Use of artificial intelligence in enterprises - Statistics Explained [žiūrēta 2024 m. sausio 21 d.];
 68. Fenwick, M., Jurčys, P., Loikkanen, V. (2024). 'Google Zero': Incentives & Remuneration in a New Era of 'Agentic' Copyright [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://copyrightblog.kluweriplaw.com/2024/06/26/google-zero-incentives-remuneration-in-a-new-era-of-agentic-copyright/> [žiūrēta 2025 m. vasario 15 d.];
 69. Gibney, E. (2024). AI models fed AI-generated data quickly spew nonsense [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://www.nature.com/articles/d41586-024-02420-7> [žiūrēta 2025 m. vasario 15 d.];
 70. Heikkilä, M. (2023). This new data poisoning tool lets artists fight back against generative AI [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://www.technologyreview.com/2023/10/23/1082189/data-poisoning-artists-fight-generative-ai/> [žiūrēta 2025 m. vasario 2 d.];
 71. International Organization for Standardization (2022). Information technology — Artificial intelligence — Artificial intelligence concepts and terminology, ISO/IEC 22989:2022, edition 1;
 72. Israel, Ministry of Justice (2022). Opinion: Uses of Copyrighted Materials for Machine Learning [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://www.gov.il/BlobFolder/legalinfo/machine-learning/he/18-12-2022.pdf> [žiūrēta 2025 m. vasario 2 d.];
 73. Jurčys, P. *et al.*, (2023). Public Consultation Response on "Copyright and AI" [Docket No. 2023-06] [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://www.regulations.gov/comment/COLC-2023-0006-9137> [žiūrēta 2025 m. vasario 15 d.];
 74. Keller, P., Warso, Z. (2023). Defining best practices for opting out of ML training [interaktyvus]. Prieiga per internetą: https://openfuture.eu/wp-content/uploads/2023/09/Best_practices_for_optout_ML_training.pdf [žiūrēta 2025 m. vasario 15 d.];
 75. McCarthy, J. *et al.* (1955). A proposal for the Dartmouth summer research project on artificial intelligence [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://jmc.stanford.edu/articles/dartmouth/dartmouth.pdf> [žiūrēta 2025 m. vasario 2 d.];
 76. Nobre, T. (2024). A first look at the Spanish proposal to introduce ECL for AI training [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://copyrightblog.kluweriplaw.com/2024/12/11/a-first-look-at-the-spanish-proposal-to-introduce-ecl-for-ai-training/> [žiūrēta 2025 m. vasario 2 d.];
 77. The UK Intellectual Property Office (2021). Consultation outcome, Artificial intelligence call for views: copyright and related rights [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://>

- www.gov.uk/government/consultations/artificial-intelligence-and-intellectual-property-call-for-views/artificial-intelligence-call-for-views-copyright-and-related-rights [žiūrėta 2024 m. sausio 26 d.];
78. Valstybės skaitmeninių sprendimų agentūra (2024). Ženkliai padidėjo įmonių, naudojančių dirbtinio intelekto technologijas, skaičius [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://vssa.lrv.lt/lt/naujienos/zenkliai-padidejo-imoniu-naudojanciu-dirbtinio-intlekto-technologijas-skaicius/> [žiūrėta 2024 m. sausio 21 d.];
79. Porter, J. (2024). Valve opens the door to more Steam games developed with AI [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://www.theverge.com/2024/1/10/24032678/valve-steam-generative-ai-rules-disclosure-pre-generated-live-illegal-content-copyright> [žiūrėta 2025 m. vasario 16 d.];
80. Bickert M. (2024). Our Approach to Labeling AI-Generated Content and Manipulated Media [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://about.fb.com/news/2024/04/metas-approach-to-labeling-ai-generated-content-and-manipulated-media/> [žiūrėta 2025 m. vasario 16 d.];
81. Communia (2023). Policy Paper #15 on using copyrighted works for teaching the machine [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://communia-association.org/policy-paper/policy-paper-15-on-using-copyrighted-works-for-teaching-the-machine/> [žiūrėta 2025 m. vasario 16 d.];
82. Battersby, M. (2024). Academic authors 'shocked' after Taylor & Francis sells access to their research to Microsoft AI [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://www.thebookseller.com/news/academic-authors-shocked-after-taylor--francis-sells-access-to-their-research-to-microsoft-ai> [žiūrėta 2025 m. vasario 16 d.];
83. Mizaras, V. (2019). ES autorių teisių bendroje skaitmeninėje rinkoje direktyva: politikų bei lobistų kompromisas, galimai tapsiantis standartiniu eksperimentu visuomenei [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://www.teise.pro/index.php/2019/03/31/v-mizaras-es-autoriu-teisiu-bendroje-skaitmenineje-rinkoje-direktyva-politiku-bei-lobistu-kompromisas-galimai-tapsiantis-standartiniu-eksperimentu-visuomenei/> [žiūrėta 2025 m. vasario 17 d.].

Autorių pastabos. Remdamiesi i) Dirbtinio intelekto naudojimo Vilniaus universitete gairėmis, patvirtintomis Vilniaus universiteto senato 2024 m. birželio 18 d. nutarimu Nr. SPN-54; ii) Lietuvos Respublikos Akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus 2024 m. balandžio 29 d. įsakymo Nr. V-14 dėl dirbtinio intelekto etiško naudojimo mokslo ir studijų procese gairių patvirtinimo 11.7 p., autoriai deklaruoja, jog teksto redagavimui pasitelktas ChatGPT; vertimui – DeepL.